

GIÁ BÀN	
DONG-PRAP	NGOAI-QUOC
Một năm: 600	800
Sáu tháng: 300	400
Ba tháng: 150	200

Hoa báo phải trả tiền trước.
Tạp chí được gửi kèm 1. TRẦN
MẠNH-THIÊN. Ai đăng quảng cáo
vào riêng xin thương nghị trước.

TIENG-DAN

HUYEN - THUC - KHAM

LA VOIX DU PEUPLE

ĐƯỜNG ĐÔNG-BÀ, ĐAI

TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

Đài này có thể gửi đi
bằng thép. TIENG-DAN - 100

Tiền bạc làm đầy tớ
thì rất trung-thành
mà làm tầy thì rất
tàn-nhân.

(Tục-ngữ Pháp)

CÓ QUÀ LÀ KIM TIỀN VẠN NĂNG KHÔNG ?

Từ cơ-khí phát sinh đến nay, ngọn triều kinh-lễ, một ngày một đổi-lại, mà cái thế-lực kim tiền, chiếm cả bá quyền trên thế-giới, không những cái họa máu sông xương núi, thường thương vì nó mà gây ra những tổn thất kịch cho loài người, mà bao nhiêu học-thuyết cao thượng, tư tưởng sâu xa, cùng những nhân-dạo công-lý, là cái nền nếp trái mấy trăm đời thánh-hiền dựng lên, để tạo cái nguồn gốc hạnh-phúc cho loài người, đều bị ngọn sóng đó cuốn theo giòng nước chảy, làm cho phần-dại-da số trong loài người, lẫn lộn sa vào dưới đáy biển trầm luân kia mà không sao ngóc đầu thấy chút bóng sáng trong trời đất. Nguyên cái lý do, thì cái thuyết « kim tiền vạn năng » thật là làm đau cho các điều ác nhân kia vậy.

Kim tiền vạn năng! kim tiền vạn năng! cái thuyết đó ngày nay toàn cả thế giới, đương sùng thờ phụng làm thước ngọc khuôn vàng, lớn như thần thánh bất khả xâm phạm, so với oai quyền đế-vương ngày trước, rộng lớn gấp đến mấy lần, mà nay dám công nhiên cho rằng trái với nhân-dạo, chắc là nhiều kẻ lấy làm kinh ngạc mà cho là quá đáng. Song ta thử bình tâm mà xét, thì ta thấy rõ cái thuyết đó chỉ là lợi ích của những nhà tư-bản, dùng để tiện việc riêng mình, mà không phải là luật chung của loài người, cũng như cái thuyết « quân-quyền vô-thượng » của các nhà đế-vương chuyên-chế mấy ngàn năm về trước, mà kẻ ra cái hại lại có nguy hiểm vô hình, làm cho người đời không chỗ tránh, thì cái thuyết kim tiền lại càng thâm độc ghê gớm hơn nữa.

Nay muốn rõ cái thuyết đó lợi hại thế nào, trước hết ta phải xét cái tánh-chất kim tiền: nguyên nhân là thế nào? loài người vì sao mà phải cần có kim tiền? không có kim tiền thì loài người sẽ có cái cảnh tượng ra thế nào? loài người chỉ có kim tiền mà không có các đức căn khác, thì độc lực kim tiền có làm cho loài người sống được không?

Kim tiền là gì? là một thứ của để làm mọi việc cho các thứ hóa vật khác, và có cái tánh chất dễ cầm nắm mà định cái giá trị các món hóa-vật trong lúc loài người giao-dịch với nhau. Vì thế thì loài người đã biết thông công đổi việc với nhau, thì biết dùng kim tiền,

mà cách dùng kim tiền, một ngày một đổi-lại: đầu tiên thì dùng vải lụa châu ngọc v.v. rồi dần dần dùng đến đồng sắt vàng bạc; đến gần đây thì dùng đến giấy phiếu v.v. mỗi đời mỗi khác, theo sự giao-dịch của loài người mà thay đổi. Tóm lại một câu, là kim tiền dùng để sắm những đồ cần dùng trong cuộc sinh-hoạt của loài người. Kim tiền ở trong xã-hội, có cái năng-lực như thế, nên không ai không cần có tiền, đều do đã đành, song ta thử nghĩ:

1) Trong xã-hội mà không có những đồ bởi nhân-công làm ra, như vải lụa v.v. để cung cấp những sự nhu yếu cho nhau, thì kim tiền là vật vô-dụng, đời không đem nó làm cơm, mà lạnh không đem nó làm đồ mặc, thì nó có quí gì?

2) Những vật cần dùng trong xã-hội, như chim ở rừng, cá ở biển, ai cũng có quyền tự-do, lấy sức mình làm lấy mà dùng, thì kim tiền cũng vô dụng, nghĩa là những vật cần dùng, mình đều tùy ý mà dùng lấy mà không có đổi chác với ai.

3) Trong cuộc sinh-hoạt của loài người, kẻ không người có, kẻ ít người nhiều, cứ lấy nhân-dạo mà giúp đỡ với nhau như con một nhà, thì kim tiền cũng vô-dụng.

4) Có kim tiền không dùng để ích lợi trong xã-hội, mà dùng làm việc hại người, thì kim tiền không những không ích lợi cho loài người mà lại có hại.

Còn ngoài ra vì kim tiền mà sinh ra hiểm thù ghen ghét, làm cho phong-lực bại-hoại, luân-lý suy-đổi, thì không xiết kể. Nói cho tách mạch ra thì kim tiền là đồ người ta dùng để tiện việc giao-dịch, chính như người sai của loài người, mà không phải là chủ-nhân của loài người, nếu người không có quyền tự chủ lấy mình, mà để cho kim tiền nó sai mình, hoặc là mình tôn phụng nó làm thần thánh, thì hơi đáng có nhay lên chừng nào, máu tham nó tràn ra chừng ấy, mà cái không khi nhân-tử đạo-đức, càng bị nó xô đẩy để nên mà dần dần tiêu di. Thế thì cái thuyết « kim tiền vạn năng », không phải là của loài người xô vào trong cái hầm « bạc trắng lông đen » hay sao?

Xem đó thì rõ cái thuyết « kim tiền vạn năng », chỉ lợi cho một số rất ít trong loài người mà không phải là một cái đồ dùng chung, làm lợi chung được. Vậy xét trong lịch sử đã qua cùng cái hiện-trạng ngày

VĂN-VĂN

LỜI TÒ-TIÊN DẠY CON CHÁU

(Tiếp theo)
8. - CÔNG-TAM

Loài ăn mặc ở trong xã hội, đặt với cây cỏ gái cùng trai, ta no ăn hỏi nhờ ai? biết công đức mỗi người nhiều lắm lắm. Đoàn sinh tụ xem quanh trong một đám, no chung nhau mà ăn cũng chung nhau. Ai hơn ai thiệt có gì đâu, tình đồng-chàng nghĩa đồng-chữ như thế cả. Nếu lợi tha tác là lợi ngã, lòng đại công nên thiên hạ nhất gia. Huống gì chung một con nhà, lẽ nào ích kỷ mà ra hại người. Lòng từ lợi ích ai quả thật, riêng một mình đánh vật cả động bào. No riêng được đâu, ăn riêng được đâu, vui riêng được đâu, họa lẽa nước sâu e thấy thấy. So năng nhẹ lợi nhân và lợi kỷ, cuộc vương trôn lình kỷ phải bình quân. « Kỷ dục lập nhi lập nhân », kỷ dục đạt nhi đạt nhân » mưu hạnh phúc phải tuân lời thánh giầy. Việc công ích khuyến ai chân khỉ, lối công bình xin khắt dãi dầu. Hàng tư hổ lợi bao nhiêu, bởi cao thời lập càng sâu ịch gì. Cuộc tang hải vẫn xảy như chớp, đức chim bao mất nhập chẳng bao lâu, chắc gì vinh chác gì quí, chắc gì giàu, phúc công-cộng nghĩa thu là phúc lớn, Xương thì một nhà xuân mãn mãn, non sông muốn thu phúc đồng đồng, chỉ đại công xin ai nấy tác vào lòng. Chết tư lợi để vun trồng công đức. Sự nghiệp lớn phải dùng tâm đồng lực, cháu con ta nên thức tỉnh cho mau, giặc nhau thoát kiếp ngựa trâu, lợi riêng vật sạch phúc to rước về. Lợi này con cháu phải nghe. (Còn nữa)

BÀN BÁO KHAI SỰ

Gần đây báo chí có tiếp được thư của các bạn đọc báo nói sự báo mới và báo cũ, nhưng có nhiều nghi không nói rõ mất số nào. ra ngày nào, như thế, thiệt là khó lòng mà truy vấn. Có ngài lại tưởng lầm rằng: báo báo không gọi báo; kỷ thiệt thì vẫn có gọi báo luôn, chỉ trừ ra khi nào có được thư các ngài báo thôi mới đình. Xin các ngài biết cho rằng, sự mất báo và báo chậm đó, là phần nhiều tại các linh trạm, hoặc linh ở các nhà phủ huyện nhà quê lối thôi, mà báo báo đã nhiều lần xin số Báo-Cảnh tra xét động trở cái kỷ, chứ không phải không đâu.

Nhân tiện xin các bạn đọc-giã, khi nào có gọi thư cho báo, thì nhớ để chỗ ở cho rõ ràng, để tránh những sự bất tiện. Như gần đây có thiếu ngài hoặc dời chỗ ở, hoặc thôi mua báo hoặc mua thêm hơn, hoặc nói sự báo mất, v.v. mà trong thư ký tên thao quá, không thể đọc được, nên báo báo vẫn cứ theo như cũ mà gọi báo luôn.

Lại có ngài thôi mua báo mà không tin trước, đến khi nhà Báo-diện trả báo lại mới biết, như thế rất là thiệt hại cho lẫn báo.

Vậy xin các ngài lưu ý đến phòng ngừa để nói trên.

Tiến-Dân

Minh-Viên

TÌNH HÌNH RỐI LOẠN CỦA TRUNG-HOA

Nước Trung-hoa tuy nhĩn ngoài thì đã thống nhất, nhưng nội dung thực còn rối rắm rất nhiều. Tình hình mà như thế cũng vì nhiều điều khuyết hám trong nội bộ, nhưng kể cho hết cả các nguyên-nhân trong một bài này không thể được, vậy chỉ xin bày tỏ một vài cái thực trạng hiện nay.

Chính trong Quốc-dân-dãng thì hủ-phái là phái phản-tranh, nay đến gần kỷ Toàn-quốc đại-biểu hội-ngập nên sự vận-dộng của hai bên lại càng kịch liệt lắm. Hủ-phái thì đồng-tình với Chánh-phủ Trung-ương mà ngăn trở sự hoạt-dộng của tả-phái (ra lệnh đóng cửa đảng 12 số xuất bản của tả-phái) để toàn giữ vững lấy thế lực ở Trung-ương. Tả-phái thì hết sức tru-liệu các phương pháp tuyên-truyền để trong cuộc Đại-biểu hội-ngập này có thể đánh đổ được hủ-phái. Phần nhiều các đảng bộ hàng tỉnh đều khuyến-hướng về Tả-phái, do chính là một điều nguy-hiểm cho hủ-phái trong cuộc Đại-hội này. Họ đã gửi thư yêu cầu Chánh-phủ Trung-ương Chủ-trương việc mới Uông (lãnh tụ tả-phái) về nước. Đầu tháng 2 Uông có phát-biểu một bài văn bài bác việc rước Uông về nước, song bị đảng bộ Nam-kinh rất phản đối và phần nhiều đảng viên bất phục. Bởi thế, hiện nay Uông thấy không ý khuyển-hướng về Uông nên cũng nhận rằng việc Uông trở về nước có ý nghĩa trọng đại! Chánh-phủ đã định cử Lưu-văn-Đào thay mặt cho Chánh-phủ và Uông sang Pháp để đón Uông. Phòng-ngọc-Tường thì đã bỏ Nam-kinh trở về Hà-nam, Phòng quyết thoát lý Chánh-phủ Nam-kinh mà đứng ra một phần đối. Có người nói, rằng Phòng sẽ đi bất bình là vì Phòng muốn có một địa vị trong Trung-ương chấp hành ủy viên hội, nhưng Quốc-dân-dãng đối với việc ấy ra vẻ hững hờ. Gần đây Phòng thấy trong đảng phần nhiều xu hướng về Uông Linh-Vệ, Phòng nên đánh điện yêu cầu Trung-ương và các tỉnh chủ trương việc nghiêng tiếp Uông, cũng là điện sang tại Paris để mời Uông về nước. Phòng lại nghĩ rằng nếu trong cuộc Toàn-quốc đại-hội lần thứ ba này mà không có Uông về thì Phòng cũng không dự, rồi để thì thái độ cũng Uông tình thoát như nhau. Cái tâm-lý của Phòng thế nào, thực là khó hiểu.

Lại có tin rằng Chánh-phủ đã bắt các các thuyền bè của nhiều công-lý vận-tải đem về Phố khẩu để đóng và việc chờ binh, và dự bị chiến tranh. Dự luận đoán rằng hoặc là phái Quốc-lý (hơn Lý-Thâm) sẽ liên-hiệp với Tướng-giới-Ti-giê để đánh Phòng-ngọc-Tường, hoặc là phái Quốc-lý sẽ liên-hiệp với Phòng-ngọc-Tường để đánh Tướng-giới-Ti-giê.

Sau khi Lỗ-diệu-Minh là chủ tịch chính trị phân-hội Hồ-nam bị đuổi vì bị nghi về việc vận động công-sân thì tin đồn rằng ở Giang-tây sẽ có chiến-tranh to, hiện quân-dội đã tập-trung về An-khánh là tỉnh-lý An-huy. Trên sông Dương-tử đã có nhiều cuộc đụng-bình.

Văn-Hàn cũng dự bị chiến-tranh

Văn-Hàn cũng dự bị chiến-tranh

Chuyện hay CỨNG RA ĐẤT CÀ

Hôm nọ, có một quan phụ mẫu kia có việc vào tỉnh, ở lại nhà ông cửu B. là một thám. Hai người cùng nằm co lên cái bàn đèn nhà phiên vừa bát, vừa phân nân cái « cuộc đời ».

Quan nói: « - Đời giờ thật khó nghĩ quá: không vợ vét thì không biết lấy chi mà tiêu xài, và đáng quan trên; mà vợ vét thì chúng dân coi không ra người, mà lại cứ bị vướng quan quá trách luồn luồn. »

Ông Cửu nói: « Dạ bẩm quan lớn nói phải lắm. Thật là khó quá. Con người cần nhất là phẩm giá. Tôi đây vẫn biết phẩm giá là quí, song thiệt nghĩ như một thằng đàn vi dôi quá không nơi nương tựa, bất đắc dĩ mà phải ăn trộm, như thế là mất phẩm giá rồi, nhưng nếu nhà cũ giữ hai chữ phẩm giá sợ ăn trộm là để tiện thì chắc phải chết đói mà thôi. Ông quan cũng vậy; tiền lương không đủ nuôi vợ dợ con, tiêu vào việc này việc nọ, thì trừ cách dợ quóc dân thật không biết xoay đường nào nữa. Không lẽ ôm hai chữ phẩm giá mà chịu mang cộng mắc nợ, từng thiếu suốt đời sao? »

« - Ừ, tôi vẫn biết thế, song đời giờ có phải như trước nữa đâu! Nếu cứ vợ vét thì chúng cười chê mất rủa chết. »

« - Thế quan lớn định sao? Quan lớn định ôm lấy phẩm giá mà chịu chết đói à? »

với Nam-kinh. Có tin rằng hiện đã có 8000 quân Vũ-lân và 40 đại bác đóng tại Vũ-biệt, còn quân đoàn thứ 11 của Tướng-giới-Ti-giê đã đóng tại Cửu-giang. Đường xe lửa Tân-Phổ vẫn dùng để chở binh.

Tình hình như thế mà lại còn một loạn ở Sơn-dông. Tướng ôn Xương đã lấy được lên dài là nơi hiểm yếu. Tư lệnh của Quốc dân quân là Lưu-trần-Niên xin viện binh mà không đến, thế mà chính Lưu thì lại đòi được 100.000 đồng thì chịu bỏ Quốc dân mà về với thầy cũ là Trương tôn Xương. cái nguy thế ở Sơn-dông cũng không phải là nhỏ vậy.

Dương khi gần họp cuộc Toàn quốc đại hội thứ ba để giải quyết những vấn đề trọng đại, có quan hệ đến vận mệnh dân-quốc, đương khi việc thương nghị với Nhật và Pháp chưa xong, mà tình hình rối loạn như thế, thì sự rằng cuộc Đại hội sẽ có nhiều vấn đề khó khăn nữa, mà người ngoại quốc có thể vin vào cuộc diện kỷ mà yêu sách nhiều điều.

Tình hình như thế thì Chánh-phủ Trung-ương, cùng các nhà Chính trị đương cuộc không thể chối phần trách nhiệm được. Nếu sau này mà là phái thắng lợi, thấy hữu phái mà chiếm giữ chính quyền, những vấn đề khó khăn trên kia có giải quyết được chăng, đều kỷ ta vẫn mong mỏi. (Viết ngày 13 Mars)

VỀ THẠCH

Bán cổ phần

Hiện ở Công-Ty có người khai bán 5 cổ phần, là 100\$000 ngai nào muốn mua xin gửi thư cho Công-ty biết

Huy-nh-thúc-kháng-công-ty

« - Không! tôi cũng không muốn thế. »

« - Đời giờ không chỉ bằng tiền cả, Người ta thường nói « có tiền mua tiên cũng được ». Thệt thế! Quan lớn nghĩ coi: tôi đây học đối, nhà nghèo, quan quách thì không đến phần. Nếu cứ ôm hai chữ phẩm giá thì hẳn xương đã bại từ lâu rồi, còn đâu đến ngày nay mà ngồi tiếp chuyện với quan lớn nữa. Tôi thế tôi quyết chí vất quách phẩm giá, mà lãnh lấy cái chức. kiểm soát li nhiều chỉ mà ăn tiêu xài phí. Mà nếu tôi sợ cái nghề « kỷ » là để tiện thì đâu có cái nhà lâu này, cái quạt máy này, cái giường là so này, cái điều bằng này, cái xe gong vàng kia v. v. . . . »

Ông cửu kể một hồi đến nỗi quan phải bị bệnh « tiêu hồn » mà la to lên rằng:

« - Sướng quá! sướng quá! tôi nghe thầy nói mà sướng quá, không còn nghĩ ngại nữa. Hả hả. . . . Từ đây tôi xin theo cái « sách » kỷ. Ừ / bọn tham ô như. . . đến khi chết thời ra đất để dành, mà những người thanh liêm có tiếng như Thiệu Đổ ngày xưa, ai cũng dùng, bất tốn trọng như cha mẹ, thời đến khi chết cũng đều ra đất cả, chứ có hơn gì bọn tham ô gian hoạt chút nào đâu! »

« - Dạ bẩm quan lớn nói rất phải. Xin mời ngài xơi điều. »

Trà-sơn

THƯỜNG THỨC NGHỀ TRỒNG DẦU VÀ NUÔI TÀM Ở XỨ TA

Hàng ngày thấy báo chương và sách nào xuất bản cũng thường bàn đến sự chấn hưng kinh tế nước nhà, lời bàn thì eo mà phổ bày sự thực nghiệp thì li, nên kỷ giả chẳng nệ lời què kịch, đem phổ bày nghề trồng dầu và nuôi tôm của ông bà kỷ giả đã làm mấy đời lưu truyền đến nay, kỷ giả đã thí nghiệm thấy rõ sự lợi hại dành dành trong hai nghề ấy, nên chép lên báo đây cho bà con ta xem may ra có chút dính bờ ích.

NGHỀ TRỒNG DẦU

Dầu ta trồng các thứ đất: 1) Đất tén-bồi đất biển, nà, đất bồi mà có một lớp cát phủ trên mặt, bề cao độ 40 phân tây, đất có là ú, và đất sùng thấp có phèn, thì dầu tốt nhất hạng.

2) Đất trồng thuốc, đất trồng mía, đất trồng cam (nhuộm), rồi xây lại trồng dầu cũng tốt; mấy thứ đất kể trên đây trồng không cần phải bỏ phân.

3) Dầu ta trồng đất xốp, chờ đất chết và cứng thì dầu không chịu.

4) Đất nòi, hay là đất thổ mà trồng tría đã lâu, nay muốn trồng dầu, thì phải dành dành, bề sâu độ 1 thước rưỡi tây, lấy đất ở trên mặt bỏ xuống dưới rãnh, còn đất ở dưới rãnh bỏ lên trên mặt, cách dành dành và cách trồng xem nói dưới đây sẽ rõ. Sòng thứ đất này phải bỏ phân, dầu mới tốt.

Dầu ta bỏ phân heo và lợn nhất là phân lợn. Phân trâu, bò và ngựa cũng tốt, song thua tại thứ phân. (Xem qua trung ba thứ « cội thư hay,

Hiệu thuốc PHAM - DOAN - ĐIỂM ở TOURANE được độc quyền trữ và bán tại ĐÔNG - DƯƠNG